195/15 21.9.

БЕОГРАД - Кр. Милана 72

ЖЕНСКИ ПОКРЕТ

ОРГАН АЛИАНСЕ ЖЕНСКИХ ПОКРЕТА У КРАЉЕВИНИ С. Х. С.

Уредништво и Администрација Кн. Михаила, 46/I
Рукописе слати уреднику Крунска 71.

Уредник:
ВЕРА ЈОВАНОВИЋ

Београд, 15. марта 1927.
БРОЈ 4. — ГОДИНА VIII.

Власник за А. Ж. П.:
МИЛИЦА ДЕДИЈЕР

Излази 1. и 15. у месецу. — Годишња претплата 48 динара. — Примерак 2 динара.

ЖЕНСКО ПРАВО ГЛАСА

У вођењу савремене политике и уређењу многих државних питања која се тичу свих грана наше државе подједнако, неопходно је потребно, и по општу корист, врло важно, да се и жени нашој, као моћном фактору, да право, да својим гласом и својим учешћем у доношењу одлука и закона и у Народном Представништву, у пуној мери покаже и развије своју способност. Данас је у опште слобода говора сасвим проста и природна ствар. Свет је на то навикао у толикој мери да изгледа да је иста природно право. Потребно је било вековни да прође да би се ова слобода извојевала за људе, када се појавио покрет да се и женама да слобода да своје мисли, своје идеје, своја опажања и своје погледе јавно изразе и узму учешћа подједнако са човеком у решавању свих питања која се односе на напредак и побољшање државе чији су и оне члан као и човек. Друштво се бунило, сем извесног броја, против овог покрета, или другим речима, овим новим идејама, што се врло лако да објаснити разлогом, да је већина друштво спора да схвати нове идеје, нове мисли. Менталитет обичних људи састоји се из убеђења која су наследили и којима су чврсто одани и инстинктивно су непријатељи свему што би пореметило постављен ред у породици. Нове идеје значе потребу да се преуреде стечени појмови, а овај је процес тежак, јер захтева усвајање нових мисли и идеја, и признање јавно оног што човек не жели да призна. Човеку, који је до сада имао једино право на идеје, на учешће у јавним пословима, на решавање и вођење истих, сваки покрет жена, који би садржавао постављена правила, изгледао је опасан, непријатељски и непријатан. Ова непријатност лежи поглавито у менталној лењости човека да размишља, а увођења је позитивним осећањем извесног неповерења и страха. Конзервативни инстинкт људи састоји се у доктрини да ће основ друштва бити уздрман сваким покушајем да се његова структура измени. Тек пре извесног, малог броја година, људи су одступили у извесним државама од предрасуда и увидели, да је за напредак државе потребно и корисно да сваки члан, који исту сачињава, узима подједнако учешћа у свима пословима и у свима правцима ради боље управе и развоја исте и жене су добиле право и слободу да узму подједнако учешће са људима, да изразе слободно своје мисли и идеје у руковођењу свих државних питања и интереса. Факт да је свако одрасло бића без разлике пола најбољи судија својих интереса, и да се општем добру најбоље служи, кад се интелектуалне способности удруже са сопственим интересима, утврђује да је у жељи развоја и напретка државе потребна сарадња свих чланова друштва са свима својим способностима, где су сва мишљења и сви интереси представљени и заступљени. За пример само, колико би добра, у данашњем времену опште економске кризе, учинила жена, која би својим уређеним економским способностима у вођењу своје сопствене куће, применили своје погледе на општу кућу, државу, где би се показала као одличан економиста. Кад би јој се прилика дала, она би више учинила од свих људи са свима њиховим чланцима о економском питању. Као потврду овога ево један конкретан пример. Војвоткиња од Ангола на митингу Либералне и Конзервативне Женске Уније одржаном у Какстон Холу 23-ћег фебруара изнела је ово: „Пре три године било је сазданих кућа у Енглеској и Велсу 109.000. У годьни 1926. број се попео на 195.000, пензије су повећане, више и бољих основних школа отворено је, и многи други напретци изведени су и поред свих очевидних финансијских тешкоћа, благодарећи једино утицају и брзом схватању потреба жена у парламенту".

Али слобода и право гласа садржи двоје: обавезу свакога да води бригу о јавним пословима и апсолутну надмоћност државних интереса над личних. У природи је жена да својим личним интересима претпоставе оно што је добро за друге, зато у овој идеји апсолутне надмоћности државних интереса над личним, жена би била најбољи бранилац истих.

На крају још и ово, од мале је важности слобода и право гласа ако се исто не буде умело правилно да искористи и употреби. Тешкоће настају баш кад се то право добије. Борба заиста је тешка и велика, и многа лица која су у стању да разумеју, осете и схвате данашњи тежак положај без права гласа, ретко су у стању да исто употребе кад га добију. Да се исто извојује потребна је јака воља и рад, али да се исто корисно употреби неопходно је схватање и разум. Као пример узмимо Енглеску где је борба за право гласа била дуга, више од 30 год., тешка и често пута очајна, при победи и одмах после исте ни једна од великих бораца за ту слободу и право није успела да уђе у Парламенат. Г-ђица Кристагена Панкхарст је на изборима пропала, и тек годину дана доцније прва жена Леди Астор дошла је изабрана. Жене у борби за право легално, сметнуле су с ума потребу обавештавања и упућивања женског света, како то право да примене и употребе. После овог првог неуспеха енглеских сифражеткиња, који се великим делом приписивао необавештености женског света како своје право да примене и искористе, образовала су се друштва и одбори који су држали предавања по целој Енглеској и обавештавали женски свет о праву гласа и како да се исто употребљује. Резултат је био врло добар, али се са радом није престало, он и данас траје и од врло велике је користи.

Женски Покрет, који је врло агилан, сигурна сам неће заборавити и ову појединост за свој велики и тежак рад.

Лондон. **Милица М. Васића.**

Покрет жена за мир

Госпођа Милена Илова, активан члан „Чехословачке лиге жена за мир и слободу", љубазно се одазвала молби нашег уредништва да напише за наш лист, неколико чланака о женском покрету за мир. У идућем чланку показаће историју Лиге до конгреса у Дублину, а у трећем даће неколико профила жена, нарочито истакнутих у покрету за мир. Госпођа Илова пише нам да жели нашем листу много успеха. Уредништво јој најтоплије благодари на сарадњи и жељама.

Велики педагог XVII. века и борац за светски мир, Јан Каменски увидео је још тада велику моралну снагу жена у раду за мир: жене као владаоца, н. пр. шведска краљица Ана, жене из високог племства као кнегиња Ракоци, или жене из не мање силног грађанства и у опште жене као мајке, прве васпитачице деце. Он је у женама увидео посреднике и благ елеменат, а истодобно је својим пророчанским духом назрео да је женама одређена врло важна улога у историском развитку у тежњи за мир.

Тежња за мир увек је била јака у срцима жена. Ако прелистамо књиге, које су написале жене — белешке, дневнике, успомене — кроз све те успомене многих столећа, преплиће се тежња за мир, Rahel Varnhagen пише у једном међу својим славним писмима: „Мир! Мир! како је сладак, сладак као младост, за којом плачемо као прође". Већ у првим почетцима еманципације жена из старих, тешких окова застарелих предрасуда, наилазимо на апеле и прогласе за мир, јер су *жене* осетиле вредност и важност мира. Шведкиња Федерика Бремер, позвала је већ 1854. год. све жене да раде за мир и споразум међу народима. Тај позив, који је био за тадашње доба веома смео чин, изишао је 28. августа 1854. год. у енглеском листу „Тајме". Она је тим позивом хтела удружити све жене у алиансу за мир а против тежња за рат. Од тога доба је прошло више од 70 година. Жене су прешле трновит пут многих ратова, препатиле су и светски рат, па ипак велика већина матера и жена гледа, на дела појединих жена које раде за мир, исто тако, као и оне жене које је хтела пробудити Федерика Бремер из њихове апатије.

Интернационалне женске организације, које су постале на 20 година пре. светског рата и које су основале жене надахнуте интернационалним тежњама, — али које зато ипак нису мање волеле своју земљу — унеле су у своје програме више или мање наглашаван рад за мир. На предратним конгресима Интернационалне Алиансе за Женско Право Гласа увек је била примана резолуција да се раде за светски мир и споразум међу народима. Али интернационална женска организација, која је поставила за свој циљ искључиво рад за мир, постала је тек у сред ратног лудила, родила ју је беда времена, као природну реакцију противу ратне фурије, која је обухватила највећи део Европе, затим Америку, и све делове света, који су били подређени колоналним државама.

Самовољно и намерно изазван рат био је ударац у лице свима хуманитарним тежњама човечанства, које су баш биле почеле раскидати окове, сковане из застарелих традиција и бесмислених норми. Али за неке појаве били смо ипак и слепи и глуви. Годинама и годинама читали смо о изумима и напредовању ратне технике, а нико није помислио на то, да ће тај напредак у истини бити употребљен у рату, и да ће служити тако звани „победоносни поход технике" за уништавање човечанства. Више година, пре избијања светског рата написала је Берта Сутнерова, која је била оснивачица „Друштва за Мир" у бившој Аустрији, своју знамениту књигу „Доле са оружјем". Али, та књига није продрла у широке масе жена, није изазвала утисак, који је очекивала ауторка: да потрне пре свега жене из тупе безбрижности према свима припремама за нову, крваву катастрофу. Наговештавајуће и озбиљне речи, храбро признање за отклањање свих ратова, наишле су на глуве уши, и у последњем моменту, када се још дала препречити ратна опасност. Њене речи одбиле су се без одјека од влада, чије су главе биле пуне звецета мачева и грмљавине топова... Можда су те речи ипак биле једна мала утеха женама, најгоре погођеним ратом, али које су пред моћним изливом непријатељства биле без моћи.

Врло је мали био број оних жена које су схватиле без икакве двоумице после првих месеца светског рата, да су потпуно празна обећања о брзом свршетку рата, којима су нас хтели утешити. Али оне су се ипак одлучиле на рад. Изашло се много јачим и моћа за рат. У нади за ослобођење народа, за самоодлучност, поменало се и много личних нада и жеља: сваки метак ипак не погађа.... Тако је велики број преварених матера и жена потиснуо много других ствари у позадину. Срушена села, опљачкани градови, сав ужас рата све се то нехајно везало са надом на оно, што ће донети свршетак рата. Позадина се систематски тровала мржњом против оног народа, против кога су се борили наши мужеви и синови. Душе матера су биле исто толико отроване, као тела њихових синова отровним бомбама на фронту. Извештаји генералштаба јављали су о патњама и мукама становништва на ратној територији. Ко би могао да верује, да су и на другој страни жене, које би радо пружиле руку матерама преко поља мртвих?

И тако први покушаји жена, да се боре усред ратних метежа против рата средствима мира, поред тешкоћа које је проузроковао и сам рат наишли су на неповерење. Да ли је могуће веровати благим речима оних других, на другој страни? Наше душе биле су пуне сумња у човечанство, у пријатељство, и те сумње су се почеле јављати баш тада, када су најбише наилазили таласи мржње.

Ти покушаји су били нужна последица осећања мржње, које је било на врхунцу. Жене су осетиле бесмисленост и немогућност тежње, да би се икада изравнали међународни конфликти. снагом оружја. Године 1915 летео је њихов први позив државама које су биле у рату и неутралним државама, да се сазове мировна конференција, која је сазвана: после четири године, када је Европа прешла пут до Голготе и испила чашу патња до дна. Када је била сазвана Конференција мира, у тежњи да се постигне непоколебив мир, жене су обратиле пажњу на опасност диктованог мира, и на све тешкоће потпуног испуњавања мировних услова. Још 1919 г. жене су тражиле сазивање једне економске конференције, која би се одржала пре конференције мира и која би простудирала пре политичког уређења економске односе међу свима државама. Али тек после шест година су се одлучиле државе да сазову такву конференцију, када је беда дошла до врхунца и када је катастрофална економска криза свих, и победника и побеђених, то не миновно тражила. Скоро би дошао човек у искушење да напише историјат мировних тежња, и да докаже каквв је

Политички преглед

Спољна политика

Порука Сер Остен Чемберлена Грчкој „не потписати уговор са Југославијом“ и грчки пристанак на такву поруку су докази тактике талијанске политике што потпуније изоловања наше земље.

Ратификација париске конвенције о Бесарабији од стране Италије је догађај изванредне важности по светску политику. По тој конвенцији, Бесарабија се отрже од Русије и мимо протеста Совјета и без плебисцита и даје Румунији као печат талијанско-румунског пријатељства, склопљеног са благословом Велике Британије. Интересантноје, да су овај протокол потписале Енглеска и Француска, али има важности тек онда, кад га трипо четири силе потпишу. Јапан не сигурно потписати да се не би замерио Европи, јер га иначе смањиће да спрема за вођу Одбране Истока од Запада т. ј. одбрану жуте расе од беле расе.

После енглеске ноте совјетима и њиховог одговора, Велика Британија сматра да мора предузети врло оштре мере према Русији коју сматра за кривца невоља на Истоку. А да би указала на опасност покрета који се шири и који ће се вероватно раширити и на Индију и друге енглеске колоније као и на њен господарећи положај на мору, Енглеска позива и друге силе у помоћ и представља да је читав покрет наперен противу беле расе.

Заузетост Енглеске на Истоку и то за дуже време, даје прилике Италији, да оствари своје планове на Балкану и Африци. Догађај и у Албанији, Грчкој и сад у Румунији показују њен потпун успех.

Укидање међународне војничке контроле у Мађарској и Бугарској је на дневном реду. Мала Антанта на коју Италија с планом удара, не може пристати на ово укидање војничке контроле, јер нема Балканског Локарна, гарантованог великим силама. Ако би се и то допустило, онда Лига Народа, која од великих прима све, а мале народе саслуша само, нема смисла да постоји. И ако смо највећи привржењици једног светског форума, пред који би сви народи износили неспоразуме, али који би били равноправни чланови што сада није случај, ипак стрепимо да Лига Народа није једна форма да се изиграна најлепши и најузвишенији принцип: *Правда*.

Председник Северо Америчких Држава упутио је предлог Великој Британији, Француској, Италији и Јапану да се у међународном одбору за разоружавање проучи смањивање поморског наоружања на најмању меру. Држање Сједињених Сев. Америчких Држава у Мексику, Никарагуи и Панами нису у складу са овим на изглед мирољубивим предлогом америчког председника г. Кулиџа.

Француски парламентар примио је законски предлог о општој мобилизацији за време рата. По том предлогу сви Французи, без обзира на пол и годину учествују у одбрани земље и одржању моралног и материалног живота земље. Овакав закон доноси се данас, и ако смо се надали, да ће велики рат донети људима искуство да је рат највећа неприродна појава, онда ће нам ово бити доказ да се ми варамо, и да ће се рат и даље сматрати за једно средство за решење међународних спорова.

Ако се ово буде остварило, онда ће се и пророчански дух водио жене у стварима ратне политике.

Пре светског рата су почеле жене да раде интензивније на остварењу својих захтева за политичку равноправност. Брутална сила рата поништила им је све наде на политичка права. Доба, које је дошло с ратом, било је доба сатирања свих човечијих права и личне слободе. Жене су наслућивале својим фиким инстинктом, да ће сурова сила победе оружја поништити све наде за побољшање предратних прилика. Таква размишљања довела су усред рата до оснивања пацифистичке интернационале женске организације са циљем, да ради против светског рата и да дође у уједињењу жене свих држава за отпор против њихових ратова, против припрема за рат, и за слободу свих.

Интернационална Лига Жена за Мир и Слободу, која је изникла из тих тежњи и из малених почетака, а чији је рад такав да је диже над покушајима других удружења за мир, јесте организација која је постала за време рата, само с намером да припрема ново доба, доба без ратова.

О њеној историји идућег пута.

Праг. **Милена Илова.**

Да ли заслужујемо критику?

Кад год се појави каква новина, тада наступи критика која је често изречена у најбољој намери — да помогне доброј ствари, али такође врло се често критикује у негативном смислу — да се омаловажи оно, што и сам критичар врло добро зна да не би могао боље извршити дотичне ствари. Појава нашега листа наравно да је узбудила критичан дух наших читатељица и одмах, после првих бројева, чули смо многе оправдане а и многе неоправдане критике. Сматрам да је најбоље, да одмах продискутујемо нека критична опажања. Искрен разговор ће нам помоћи да се избегну погрешна тумачења и да не почнемо поправљати ствари онда, када буде доцкан. Зато молим *све праве пријатеље нашега листа и нашега покрета*, да одмах кажу своје мишљење, кад год се не слажу са нама.

Прво се обраћам словенским читатељицама. Оне су се потужиле да лист има врло мало словеначких чланака. До сада су изашла три броја листа, и у два броја није било словеначких чланака. Зар није та примедба дошла и сувише рано? По моме мишљењу би њихова критика била на месту тек по истеку неколико месеца, када би лист показао у много већој размери сарадњу Словеначке. Случајно се десило да у 2. и 3. броју нема словеначких чланака. Словеначки чланци чекају да се објаве. Да смо располагале са више материјалних средстава, и да смо први број могле издати на осам страна, ми бисмо могле објавити све оне чланке, који су били намењени за први број листа, и у томе случају следећи бројеви не би изашли без словеначких чланака. Уредник је морао објавити у 2. и 3. броју оне чланке, које је молио још за први број. Било би врло неделикатно да се ти чланци објаве после пола године. Да су критичари мало причекали, или да су запитали за узрок тамо, где би могли добити тачан одговор, уверена сам да не би дошло до таквих реагирања, до којих је дошло.

Помислити морамо такође на једно, да је *„Женски Покрет“ заједнички орган свих* Женских Покрета у нашој држави, а да се само један Женски Покрет налази у Словеначкој. У свима објављама, које смо распослале словенским женским друштвима, и обавестиле их о листу то смо напоменуле, и нисмо обећале словенски лист, већ „лист у латиници, који ће доносити и словеначке чланке и нотице“. Стога је потпуно погрешна примедба, која се специјално мени ставље, да сам тако рећи народни издајник, што два чланка нисам објавила на словеначком језику. С обзиром на то, што сам председница Алијансе Ж. П. — а каква је размера међу словеначким друштвима и осталим већ сам казала — сматрам за своју дужност, да говорим и пишем тако, како ће ме лако разумети већи број жена. У овоме случају сматрам јесте само као прометно средство. У осталом морам рећи свима, да никад нисам била национални шовинист, и да то нећу никада бити а да су ми у погледу национализма национални шовинист, и да то нећу никада бити а да су ми у погледу национализма у памети увек речи Гриљпарцерове: „Von Humanität durch Nacionalität, zur Bestialität. Ко их разуме, нека се према њима равња у свакој прилици: када се тиче питања те врсте.

Неколико речи још онима, којима лист изгледа „превисоко“ писан, и онима, којима је нови лист „нижи“ и сматрају да је био часопис „Женски Покрет“ много бољи, т. ј. на вишем нивоу. По моме мишљењу тај недостатак листа је најлакше поправити. Знам да је тешко дати дефиницију шта се сматра за „високо“ писано, а шта за „ниско“, и с тога молим те критичаре да образложе своје захтеве. Најлакши је практични експеримент. Они, који би радо имали лист на вишем нивоу, нека напишу чланак и нотице и тако да покажу шта мисле; они други, који би желели још популарније, нека учине исто тако. Уредништво би на основу тако практичног искуства позвало читаоце да се изјасне за један или други смер, и већина ће одлучити.

Чуле су се такође примедбе, да није добро писати о стварима као што је н. пр. проституција. Ове примедбе су олако речене. Да ли ћемо прикрити то велико зло као га пређутимо? Ми смо борбена организација са задатком, да без страха и без обзира на десно и лево кажемо јасно шта је штетно, и да исто тако јасно покажемо пут, које води побољшању. И баш о томе злу, које нагриза здраве корене породичног живота, које наноси директно или индиректно несрећу милионима жена, зар да о томе ћутимо ми?

На крају још неколико општих опасних. Критикујте, покажите нам критиком боље и сигурније пут, али нека је ваша критика промишљена, непристрасна; критикујте само онда, када се уверите да постоје стварни разлози за критику. Не будимо теоретици и ситничари.

Критика, која само руши, а која уједно не показује како би се у даном моменту ствар могла и поправити, није благотворна критика, није корисна за ствар, којој служимо.

Љубљана **Алојзија Штеби.**

Коло Срп. Сестара у Сарајеву

Ово агилно Коло са својим опсежним хуманим радом може да служи за пример многим нашим друштвима у погледу истрајности и пожртвовања.

На сед. Три јерархa (12. II.) одржана је главна годишња скупштина. Из извештаја резултира: број чланова 6 почасних; добротвора 115, утемељача 268, редовних (по 5 Дин.) 252, по 2 Дин. 190.

У интернату је смештено 80 девојчица које похађају школе, од њих 14 без родитеља које су бесплатне потомице друштва. Хумани рад креће се у давању потпора раздељених на 40—50 сиротих жена; прирећивањем дарова у оделу, обући и т. д. сиромашним ђацима, питомцима Шегрт. Дома, Просветног, Конвикта Богословског, Руског Кадетског корпуса и т. д., а то све од ручног рада вредних чланица које су на мобама у Колу кроз годину дана израдиле.

Као разне добротворне прилоге друштво је издало 19.327 Дин. Сиротињи пред Божић и Васкрс 5000 Дин.; стипендије ученицг средњих школа 5450 Дин.; стално потпоре 18.760 Дин. и т. д., да се збиља може рећи хумани рад К. С. С. санира прилике у многим породицама, дакле у друштву, у држави.

Промет је износио 401.730.46 пара а суфицит је 29.774.46 пара.

Управном одбору и његовој председници Г-ђи Мари Павловић срдачно честитамо на успешном раду.

Из Народног Женског Савеза

Свима је нама позната велика беда инвалидских и чиновничких породица, које су остале без свога храниоца и без средстава за живот. Разне организације и личности су достављали Н. Ж. С. конкретне случајеве, који најбоље карактеришу све последице ове велике неправде. Н. Ж. С. је примао многобројне молбе, да се заузме и утиче да се ова велика неправда исправи. У томе смислу Управа Н. Ж. С. је сазвала 26. фебруара једну ширу конференцију Савезних Друштава и осталих београдских организација, које се интересују овим питањем, у циљу договора да се покрене заједничка акција, ради побољшања положаја ових наших чланова.“ Поред Савезних друштава, у конференцији су учествовали: Средишни Одбор Инвалида, Главна Управа Професорског Друштва, Југословенско Учитељско Удружење, Главни Чиновнички Савез и Удружење Пензионера.

На конференцији је прво претресано питање пензија чиновничких кћери. Услед двојаког тумачења чл. 240 новог чиновничког закона оспорава се право на очеву пензију кћерима државних чиновника, које су навршиле 23 год. а чији је отац умро после ступања на снагу новог чиновничког закона. Министарство Финансија је стало на гледиште, да нови чиновнички закон не оспорава право на пензију оним кћерима државних чиновника, које су право стекле пре ступања на снагу новог закона, а Главна Контрола је стала на гледиште да је нови закон одузео право на пензију свима чиновничким кћерима, које му пензију *нису примале*, т. ј. чији је отац био жив на дан ступања на снагу новог чиновничког закона.

За заједничкој конференцији је донета одлука, да се упути Државном Савету један меморандум, у коме ће се предлагати да Државни Савет стане на гледиште најповољнијег решења овога питања.

Друго питање о коме се дискутовало било је бедно стање чланова инвалидских породица, а нарочито матера погинулих храниоца, које су данас приморане живети од 30 до 40 дин. месечне инвалидске потпоре, коју примају од државе. Председник Инвалидског Удружења је цифрама најбоље доказао, у каквим су бедним приликама породице наших најзаслужнијих грађана.

Треће питање, које се дискутовало, било је питање тешког положаја чиновничких породица ван територије Србије и Црне Горе, које су по старој уредби примале потпоре, а која им је по ступању на снагу новог закона такође одузета.

На крају је једногласно донета следећа одлука:

Да се Господину Министру Финансија упуте следеће захтеви:

1) Да Господин Министар Финансија унесе у Финансиски Закон одредбу, по којој ће се предвидети додатак на скупоћу инвалидима и инвалидским породицама.

2) Да се унесе одредба у Финансиски Закон, по којој ће се омогућити исплата потпоре оним чланова чиновничких породица које су ступањем на снагу новог закона изгубиле право на пензију или потпору, а нису у физичкој могућности да зарађују за свој живот. Ова потпора да им се издаје за одређено време из будуће позиције за пензије.

На конференцији је закључено, ако Господин Министар Финансије не изиђе на сусрет овој молби, да удружене организације са Н. Ж. С. одрже конференције у целој земљи, излажући потребу да се упути апел Народној Скупштини у циљу побољшања положаја породица, једног великог дела наших заслужних грађана.

гација људског делања, да га више никад неће бити. **Н. Ј.**

Унутрашња политика

Извештај Финансијског одбора о предлогу буџета државних прихода и расхода са финансиским законом за буџетску 1927-28 годину примљен је у начелу. Финансиским законима влада добија овлашћење да решава врло важне проблеме народног живота. Тога ради створа се стручни одбор од једанаест посланика (да би се осигурала већина) и осам стручњака који замењује законодавно тело.

Министарски Савет примио је већи број амандмана Финансиског одбора. Интересантно је, да су сва дуговања за дату храну сиромашном и пострадалом народу за време народне у Црној Гори, Херцеговини и Далмацији избисана.

Предаја оптужбе против Г. Боже Максимовића, министра Унутраш. Дела, одложена је на извесно време, можда до краја буџетске дебате. Изгледа да том одлагању предаје оптужбе од стране демократа нису страни скривени разговори који се воде између радикала и демократа о евентуалном улажењу демократа у владу. Или је можда све срачунато на добијање у времену, да се у том међувремену наће једна здравија комбинација за владу него што је данашња комбинација. Из ове се нове комбинације по многим знацима не искључују ни радићевци, и ако се код радикала до скоро говорило да се са радићевцима не жели никако радити и да је немогуће с њима радити.

У сваком случају идемо ка новој влади, која је по реду већ не зна се која, што постаје већ незгодно и за земљу изнутра и споља.

Шта свака жена треба да зна?

Закон о чиновницима и породице држ. службеника.

Чиновничким законом није регулисан само положај чиновника — државних службеника уопште, — већ је и положај њихових породица. Јер, особе које се одаду чиновничкој каријери, принуђене су велики део свога живота, најбоље године своје радне личности да посвете интересима државне службе. Она за њих постаје животни посао. Да би свој дужност вршили како треба потребно је обезбедити им пристојан опстанак, како њима, тако и њиховим породицама.

Не улазећи у питање да ли су суме датих принадлежности збиља довољне за пристојан живот, ми ћемо овде изложити само права на породичне принадлежности.

За живота, службеник активан или у пензији има по закону право додатка на децу, по уредбодавном решењу Мин. Савета, додатке на скупоћу, и то: на жену и на децу. После смрти службеникове, његова породица има, по закону, право на: породичну пензију и додатак на децу, а по разним уредбодавним решењима има још и додатке на скупоћу.

Прописи чиновничког закона јасно говоре о борби између две тежње, о утицају патријахалног породичног права и скретању ка новом створеном стању ствари. Они су компромис између старог и новог гледишта. Тако, ма да се не може рећи да закон много даде гледа на жене које себе и своју породицу издржавају радом у државној служби, ипак он на известан начин већ даје контуре новог породичног права. — Сматра да је у првом реду отац позван да издржава породицу. Право на дечји додатак првенствено припада њему, за децу закониту или позакоњену. Тек у другом реду и изузетно, ово право на додатак припада и мајци, државној службеници. То онда кад још муж није државни службеник или пензионер, неспособан за привређивање и сиротног стања. Поред тога, још и онда када супрузи држ. службеници „живе одвојено, а деца су код матере.“ — Додатак прима и супруга државног службеника, која није држ. службеник. Закон каже: „додатак на децу издаваће се њој“, ако су деца код ње „на издржавању“ — чл. 43. И у првом, и у другом, и у трећем случају претегли су интереси одржања породице. —

Између права на дечји додатак који има удата држ. службеница и права супруге неслужбенице има разлике. На први поглед ова је једва приметна — тако да је слаба нијанса у законском изражавању. Али, она постоји. По нашем мишљењу, она је у овоме.

Право удате службенице проистиче из њеног службеничког својства, право супруге, из службеничког својства њеног мужа. За жену држ. службеницу није потребан доказ о *правно* одвојеном животу — одлука о разводу или растави, и тај већ је довољан доказ, о *стварној* одвојености и пребивању дечијем. Овакав одвојен живот код супруга држ. службеника могућан је и без учешћа њихове воље, услед службеног премештаја, па како је боље да су деца код матере, њој се олакшава примање принадлежности. Да ли је и за супругу државног службеника довољан доказ само о стварној одвојености није тако извесно. Израз, „на издржавању“ даје повода сумњи. О овоме ће пракса имати да одлучи.

Интереси породице заштићени су још члановима: 120. ал. 2. по коме се за издржавање породице службенику може пресудом узабранити и више од једне трећине плате основне и положајне; и чл. 121. који не допушта да се дугови умрлог службеника наплаћују из породичне пензије.

Закон се очевидно тешко прилагођавао животу државних службеника. Али зато је своју благонаклоност излио на удове држ. службеника. За њих је повољнији но и за само службеничку децу.

Удова има право на пензију ако се удала за држ. службеника бар годину дана пре његове смрти. У изузеним изузетним случајевима има право и пре овога рока. Као се преуда за држ. службеника, па опет обудови, ако још овога пута пензија била мања или у пште не би имала, може да се врати на пензију првога мужа. Чак и у случају да се преуда за некога ко није држ. службеник, па и овај умре, то што је раније била жена држ. службеника, даје јој право да, пошто докаже своје сиротно стање, прима пензију првога мужа — чл. 151. и 165. Ступањем у државну службу удова губи право на пензију, да га престанком службе опет добије. — чл. 154, 1, 4. Породичну пензију не може примати активна службеница, али кад буде стављена у пензију, ако је удова држ. службеника, има право да бира већу пензију. — чл. 153.

Деца држ. службеника имају права на пензију до пунолетства или до 23 године, ако се школују. Кћери губе удајом ово право и пре пунолетства. Само у случају кад и мајка ужива пензију са децом, додатак придада на свако дете. Иначе, ако су деца остала и без оца и без мајке, додатак им се за једно дете одузима.

Поставља се питање: имају ли права на пензију деца државних службеница законита и позакоњена? — Мислимо да је правично и могућно тумачење да у оном случају, у коме жена службеница прима додатак на децу, имају та деца и право на пензију — чл. 136 у б. чл. 43. — Ово би се морало применити и за случај да је држ. службеница као удова, а сиротног стања, оставила за собом малолетну децу.

Ако су и отац и мати држ. службеници, па мати умре после оца, а са већом пензијом, имају ли деца, по ал. 1. чл. 153. право да бирају?

— Има ли супруг државне службенице, болестан и неспособан за привређивање, а сиротног стања, кога је она и за живота издржавала право на породичну пензију? — Закон ћути, а пошто би то био изузетак, потребно је да је изрично предвиђен.

Уопште, законодавац је породичне односе регулисао једнострано. О свима овде поменутим питањима нема изричних прописа. Остају само тумачења, више или мање могућна.

Законом о чиновницима учињена је још једна неправда. Одједном и без икаквог тако потребног, прелаза, а свсим нечовечно, одузето је чиновничким кћерима право на пензију. У Србији, оне су је уживале до удаје или смрти. Нов закон је ово право оставио само онима чији су очеви већ умрли. — Чл. 240. На тај начин бачене су на улицу, у беду и очајање — ону страшну беду која само женске може да постигне —, све оне несрећнице које су без имања, а немају могућности да се накнадно, можда због старости, оспособе за привређивање. Њихова жртвица је у томе што им очеви нису умрли пре новога закона, а улажући у фонд по старом закону, веровали да су своју децу довољно обезбедили.

О пензионом фонду постојао је у Србији специјалан закон од 1871 год. Он је обавезивао чиновнике на улагање. Није замењен новим. По ст. II. чл. 158 закона о чиновницима од 1922. г., о фонду има тек да се донесе нов закон. То ни до данас није учињено. Дотле, пропадају оне које је законодавчева свирепост погодила.

Закон о пензионом фонду био је у складу са приликама живота нашега друштва. Издржавање женске деце до удаје или смрти била је општа установа српјанског права, у коме, у противном праву, женска деца нису учествовала у законском наслеђивању.

Наш се законодавац није пожурио да исправи неправде, створене на штету женске деце, изједначивши грађанско право, није олакшао женама самостално привређивање — колико и како је ово учињено видели смо и видећемо у излагањима на овом месту — али је зато био и хитар и брз када је требало укинути пензију женској деци.

Београд **Ангелина М. Видаковић.**

Прослава међународног дана жена социалиста.

9. т. м. су наше жене социјалискиње прославиле међународни женски дан. Ова прослава је била увећана присуством г. Алберт Томе, председника Интернационалног Бироа Рада у Женеви, великог борца за побољшање животних услова широке радничке масе у целом свету.

На прослави је дала прво г-ђа М. Топаловић једно добро и конкретно, примерима документовано предавање о законској заштити жениног и дечјег рада у нашој земљи. Г-ђа Топаловић, је изложила, да и ако у нашој земљи постоји „најмодерније радничко законодавство“, радници су још врло далеко од тога да осете њихову благодет, из простог разлога што се оно не поштује и што се чувари закона не старају о његовој примени. На крају свога говора г-ђа Топаловић је позвала све жене-раднице да се организују, да се уједине, јер раздељене не могу имати никакву моћ и снагу, која је за сваки успешан рад потребна.

После г-ђе Топаловић добио је реч г. Алберт Тома. Веома топлим говором г. Тома је поздравио све другове и другарице и својим великим говорничким даром пледирао је за победу братске солидарности. Изнео је како је досада као шеф И. Б. Р. пропутовао је разне земље, и готово свуда, где год је прошао, наилазио је на велике патње радног народа. Но ипак, у своме раду је сматрао за потребно, да се заштите они који међу пањеницима највише пате, — а то су жене и деца. Жена радница свуда, а нарочито у нашој земљи мора да се бори против тројаких невоља: против рђавих услова за рад, против општег законодавства, које је према њој нарочито неправично, и против тешких услова за домаћи рад, којим је увек она преоптерећена поред свога професионалног рада. Стога је И. Б. Р. свим силама настојао, да у радничком законодавству победи идеја о забрани ноћног рада за жене, заштите материнства и дечјег рада. Али сви напори И. Б. Р. могу имати само онда стварног успеха ако се ослоне на јаке синдитикалне организације у целоме свету. Колико се пак, у појединим земљама осети успех рада И.Б.Р. зависи на првом месту од солидарности њихове радниче класе.

Алберт Тома свршио је свој говор тиме што је узвикнуо да је за цивилизацију целога света неопходно потребно збрисати на земљи страшне услове рада Да би се на земљи омогућио сретан живот свима људима, потребно је да у душу човечју продре свест о братској солидарности, свест о истинској потреби

Социјолог Groves као савјетник у обитељским питањима

E. Groves је професор социјологије, шеф департмана социјалних знаности на Бостонском свеучилишту, иначе инструктор у обитељским питањима. Он је у Америци познат као ауторитет у овом предмету — ауктор је небројених књига социјолошке нарави и познати је предавач. Он је учитељ и писац и говорник, паче и више, он је градитељ, а његове зграде су хумана дјела.

Хиљаде људи износе своје јаде овом мирном учитељу. Брачни парови који не могу дуго живети скупа, родитељи, који су узнемирени поношањем своје деце, људи и жене који се налазе било у којој неприлици долазе к професору Groves-y тражећи помоћ и он је даје бесплатно. Професор би нам Groves могао приказати стотине конкретних случајева из свог властитог искуства, ће је својом особитом методом савјетника и учитеља помогао брже и сигурније но и један лијечник. Метода којом се служи професор Groves, јест метода директне исповијести. Пацијент прилази к њему, пун повјерења, као каквом исповједнику и отвори му своју душу — како је до тада још никоме није отворио. Причањем залази у прошлост, копа, док не нађе на коријење своје грешке — и с тим почиње лијечење, с узрочником зла. Међу случајевима, које је професор имао да сретно ријешава особито су важни брачоразводни случајеви — јер они задиру дубоко у социјални живот. Није индиферентно по друштво да ли је већи или мањи постотак брачоразводних случајева — кад о томе овиси, да ли је већи или мањи број сретних и задовољних у друштву.

Пацијенти, који болују на тој рани, опраштају се са проф. Groves-ом убијеђени, да је боља једна цијела кућа, него порушена и да је боља половична љубав него никаква, јер професор вјерује у развод брака, ако га је немогуће избјећи, а у безброј случајева може да се избјегне, јер много пута коријенски узрок разводу брака врло је ситан, али је растао и развијао се с временом од малих пропорција доспјевши у акутно стање. Узроке разводу брака тражити је сада у мужу сада у жени — и они су врло различити. Када знамо како најразличитији индивидуални пају међусобно брачове, сасвим је наравана и дисхармонија, која се често у таковим брачовима испољава и која довађа до катастрофе. Не треба да залазимо у појединце опречности карактера. које уносе дисхармонију у браку и ће је већ у замету брака почињена погрешка, осврнут ћемо се само на случајеве ће различите и контрастне животне прилике, у којима се крећу брачни другови, уносе по мало несклад у брачном узајамном-односу и ако је брак у почетку био идеалан. Жртве овакових случајева јесу често људи тако званог наглог успјеха. Мужеви врло често нагло напредују у друштву али не дају увијек пригоде својим женама, да напредују с њима. Они тада постају жртве праве трагедије, јер у бракоразводном суду не могу да нађу своје оздрављење. Да илустрирамо то са конкретним примјером проф. Groves-a.

Једног дана дође к њему одвјетник, — који је живио у једном великом граду Западне Уније. Родио се је и одгојио у једном селу а правничку наобразбу стекао у једној локалној адвокатској канцеларији. Оженио се је затим са једном дјевојком из истога мјеста и она постане мајком његове троје дјеце.

„За десет година — причао је он професору имали смо јаку борбу да се одржимо. Само добрим господарењем моје жене били смо кадри да издржимо трошкове. који су одговарали мојој професији. Уза све своје слабо здравље, она је шила за дјецу, мене је пристојно одјевала, бринула се је за кућу и увијек ми је била вјерна. Без ње, ја не би данас био ово што јесам.“

Иза тога почиње преокрет. Сасвим случајно једна велика корпорација повери му вођење неке парнице, који он бриљиантно изведе. Преко ноћи осигурана му је будућност. Корпорација помножи рад, предаде њему управу и он отвори канцеларију у граду. Његов је годишњи приход у мало година нарастао на 50 хиљада долара. Његово је име било познато и сви су га тражили.

„А шта је са женом“, Groves ће га упитати.

„Ту је баш почела неприлика,“ одговори озбиљно одвјетник. Ја сам се промијенио, али је моја жена остала као што је прије била — кућаница — мајка. Ја сам, позиван на ручкове, ишао сам, вазда сам. Добио сам нових и врло утиварих пријатеља; она подржава старе везе. И прије него што сам почео о том размишљати, живили смо потпуно одвојено — крећући се у различитом свијету.

И наравно — упознао је и заљубио се је у једну другу жену, у жену његова свијета. Он ју је љубио, али је љубио и своју праву жену. Његов идеал је о жени био комбинација двеју жена, које је волио. Што је овој другој жени фалило, то је попуњавала његова жена. То је било нешто слично, као промаратри салон једне куће и кухињу друге, али је немогуће спојити обоје. Његова је прва жена била жена старог калупа али чисто злато. Друга је била живахна учена, навикла кретати се и у салону и у друштвеном клубу.

Он није никада говорио својој жени о својим пословима, јер она није разумијевала.

Проф. га је испитивао, да ли је своју жену икада повео у свијет да погледа Калифорнију, Флоренцу, Европу — да ли је водио у оперу, или ју позивао у своју канцеларију поподне, или је позивао на суд, да га чује бранити у парницама. Али је на сва питања добио њиедан одговор. Није никада путовао из забаве, па није ни жену водио. У канцеларију му је залазила прво вријеме, али је касније и то престало, јер су становали далеко од града, па није ни желио да му она ту залази. И уз сав узорак обитељском дискавилибрију. Он је био презапослен да помогне својој жени да се развије с њиме. Кад је она настојала да то учини, он је притискивао натраг. Он ју је држао у кући, а захтјевао је ипак да буде од свијет. Он је прошао вратима а пред њом их је затворио.

Кад је читава исповијест била готова, проф. га је почео савјетовати да иде к својој жени и да јој рече истину, јер је он воли, и веже га дужност за за њу и обитељ. Друга љубав нема такве везе. Треба да откриде душу своју жени и да јој отвори свијет. Нека узме једну годину дана допуста па нека иде с њом у свијет — у Париз, Лондон, Индију, Кинај, Јапан. На повратку при свршетку године, бит ће сасвим други човек, са другим идејама.

И у обитељи одветниковој није дошло до катастрофе, јер је по наговору проф. одветник у својој првој жени почео да реализира свој идеал.

У овом је случају кривица била дакле на страни мужа — и она се је дала лијепо исправити, али нијесу увијек ни

да се успостави мир и једнакост међу свима.

Прослава је завршена концертним делом и играном. Радовали би се да смо могли констатовати већи одзив и веће интересовање код наших социјалистикиња за ову лепу прославу, која и ове године као и лањске, није успела да окупи велики број жена. Ово нам даје најбољи доказ, колико је потребно још напора и рада, да код наше жене пробудими свест о потреби организовања у што јаче и веће организације.

М. А.

Карин Михаелис у Загребу

Позната данска списатељица, ауторица „Опасне доби“, одржала је у дворани казалишта у Тушканцу два предавања о мужу, жени, браку и љубави. Лаким приповиједајућим тоном изнијела је она пред публику, која се скупила у необичном броју, опажања, што их је стекла проматрајући кроз читав свој живот мужа и жену и њихов заједнички однос. Било је ту набацано много скица из живота, приказаних духовитим хумором или иронијом, многих више или мање познатих мисли, тако вјешто испричаних да се читава козерија, мада је трајала више од подруг сата, врло рано до краја саслушала.

Врло енергично иступила је на обрану наших жена изрекавши своје големо чуђење што оне у тако културној држави као што је наша још немају право гласа. Приказала је благостање данскога народа, нарочито сељачкога и истакла, да е несумњиво заслуга жена, које могу да у њеној домовини активно утјечу на развитак јавнога живота, што у Данско нестаје разлике класа, што се сељак изображава као сваки други грађанин и користи се једнако тековинама модернога доба. Нагласила је и то како красно напредују данске школе, које се приближују савршенству и то не без заслуга жене министра просвјете г-ђе Банг.

Из читавога причања г-ђе Михаелис — вијело се, да необично цијени жену да јој придаје велику важност за развитак читавога живота и да је свагда, принципима које ми не бисмо усвојили, спремна да се заложи за жену. То је на концу предавања доказала тиме што је прочитавши исти дан увредљиве изјаве диктатора Мусолинија о жени, позвала све присутне, да на неколико секунда шутећи устану, да покажу колико осуђују што се човјек, који представља читав један народ, усуђује жену назвати „играчком коју никда не треба озбиљно схватити“. Сва је публика доиста устала и по жељи предавачице протестирала у име свих жена нарочито талијанских, које моментано морају да шуте.

На путу ка организовању женских политичких партија?

У трећем броју нашега листа, био је објављен занимљив извештај о жени у Данској. Између осталога, било је споменуто и то, да Данкиње раде на томе, да се организује једна посебна женска странка. О сличним покушајима ради се и у Немачкој. Катарина Охајмб, бивши посланик Немачке Људске Странке, почела је скупљати жене у посебну странку. Занимљиви су ти извештаји стога што нам дају доказа да жене у земљама, у којима уживају политичка права и где су организоване по политичким партијама са мушкарцима, ипак жеље да остваре своју засебну политичку партију. Шта је томе узрок? Да ли су се жене увериле да их политичке странке, више или мање, само искоришћавају, или се политичке странке мало обазиру на специјалне женске захтеве? Вероватно да је и једно и други имало одлучан утицај, али је највероватније да је тој одлуци допринело још и много што-шта, што изазива непријатно расположење међу женама, када раде са мушкарцима у политичким партијама. Да ли је та одлука правилна и згодна, друго је питање. Пре свега је мало вероватно да би жене у својим странкама достигле већи успех с обзиром на њихове специјалне захтеве. У нашим Женским Покретима се такође расправља о тим питањима, и нисмо могли наћи добро и позитивно решење, које би могло све нас задовољити. Сада нам се даје прилика, да се позовемо искуством данских и немачких жена, које оснивају своју странку.

Жене као диригенти

Фебруарска свеска женског америчког листа She Woman Citizen доноси фотографију Маргарете Десоф, која је недавно диригирала у Њујорку великим хором, на концерту завода »Schola Cantorum«. Диригенткиња је рођена бечлика. О њеној способности као диригенткиња лист пише: „Њен хор је био њен инструменат, и на њему је свирала са највећом мирношом и сигурношћу. Мало доцније у фебруару, наступила је у Бечу и друга жена као диригент симфониског концерта, гђица Гертруда Хрдлицка. О њој се писало у бечком »Arbeiter Zeitung«: „Она не влада само потпуном техником диригента, већ развија такође богате способности личног музичког разумевања. Њена кретања су јасна, одлучна, а нарочито кретања њене леве руке пуно је снаге. Велики успех, који је постигла не само код публике, већ и код њеног подређеног оркестра, значи много више, од простог спољњег признања. Можда је баш она та, која је сломила вечито право мушкарца, да диригује оркестром.“

Признање жени за домаћи рад.

У другом броју нашег листа упутили смо „реч-две домаћицама“, а данас доносимо неколико рефлексија о признању домаћег рада женама — домаћицама.

Ми стојимо на становишту да се сваки поштен и користоснан рад мора и официјелно признати, тако, да свака човечја јединица буде свесна и своје личне вредности и грађанске равноправности пред законом.

Жене које не врше никакву службену функцију ван свога дома, т. ј. оне, без занимања“ — погођене су неправдом која им се чини непризнавањем домаћег рада. Масе жена, на којима стоје дужности: чувања огњишта и бдења над породицом као најважнијим постулатом државе, морају бити равноправне са мушкарцима, ако се жели да оне свесно и савесно спремају своју децу за грађане једне велике, културне и напредне државе. —

Масе жена троше своју физичку и душевну снагу у кућном раду. А колико стаје тај рад, дако је израчунати. Једна служавка, која има храну, стан и 4—500 Дин. месечно, у бољем је положају од многе домаћице: она стоји под заштитом власти, несме се с њоме грубо поступати, власница је своје зараде, — док жена домаћица која или организује рад и брине се за кућни ред, чистоћу, здравље чланова породице, неговање болесника, или сама кува, пере суђе, пере и пегла рубље, носи воду, спрема кућу, шије, крпи и т. д. нема никакве награде ни признања, није власник онога што муж доноси, а да се и не говори о грубостима, често батинама (и горим стварима) које многа жена добије као суфицит тегоба. Како се жена цени као радна снага, сто примера и у чиновничком закону: муж добија доплатак на жену — 150 Дин! За ову суму не може се месечно цепар и водоноша платити!

Ма да је жена стуб и центар породице, најјачи, најиздржљивији и најверији градитељ напретка породице, њезин рад се не признаје и не награђује. —

На женама је да сједињују своје снаге и да траже ово што им припада: признање рада на дому, признање од стране државе у виду закона.

Као год што је нужно да се у *брачно право* унесе новела о облигатној лечничкој прегледи двију јединки које хоће да склопе брак и да оснују здраву породицу, тако је исто нужно да се у брачно право унесе клаузула и о економском стању, т. ј. о подели рада и награде за рад, на пр. „Женин рад у дому и породици сматра се као професија, те (изнесни процената) мужевљева прихода припада жени и без икаква приговора од стране мужа“. Тако уређено брачно право учинило би и сам брак погоднијим за обе личности, које негујућу породицу служе држави, а истом онда и жене би биле свесне „да велике људе стварају велике мајке“ па би се у томе правцу и трудиле —

Корачајмо с временом, јер ће нас иначе прегазити!

Сарајево. **Јела В. Остојић.**

Тридесетогодишњица одличне загребачке глумице Миле Димитријевић.

Међу стару гарду одличних наших глумаца у хисторијско казалиште на Марковом тргу ушла је пред 30 година мала Мила Јовановићева да у кругу најодличнијих умјетника. што их је игда наше позориште имало, изгради свој театерски таленат и развије своје умјетничке способности. Поздрављена срдачно од свих њих Фијане, Строцијеве, Срамић, Михеићке, Савићке, Мише Димитријевића и других, и једнако од њих вођена, ступила је она у ред првих умјетница нашега казалишта приказујући нарочито типове сељанки, чију је љубав на позорници проживљавала и чије је муке истински пропатила.

Док се Загреб спрема, да је долично код њене славе поздрави, ми јој напосе честитамо као жене радујући се, њеном успјеху и поносећи се њеном устрајношћу, која ће јој и даље помоћи да свлада све моменте тешкоћа и сва неразумијевања.

М. В. К.

Код нас и на страни

По свима културним државама посвећују владе и општине највећу пажњу заштити матера и деце, знајући да је она грана социалног рада најбоље превентивно средство за ограничење социалне беде, коју је теже лечити него спречавати. Само ми чинимо изузетак. Нова будућства година нас ће привести до висине недостојности у том погледу — немањемо и даље закон о заштити деце, важећи већ од г. 1922., а без институција предвиђених тим законом осим неколико најобичнијих домова, осуђених на вегетирање Чехословачка, једна између најмлађих европских држава, служи лако као пример за рад на полу превентивне социалне заштите и као пример држаничке и политичке далекодивности. Поред стотина и стотина диспанзера за мајке, одојчад, малу и већу децу, поред домова за све врсте деце, потребне социалне, моралне и васпитне заштите, многих колонија за слабућаву децу. — и у последње време чак и нарочитих типова школа за циганску децу — поред свега тога предузима она и најситније послове за социалну заштиту, послове које раде само државе са већ изграђеним и старим социалним заштитним радом. Из Братиславе јављају сада, да је одобрила општина напрт за оснивање нарочите социалне мисије на железничкој станици. Мисија ће имати на услузи матерама и девојкама на путу, а истодобно давање савете из целокупне социалне заштите целој путујућој публици. Настањена ће бити у нарочитој згради поред станице, с градњом су већ почели. Братислава изводи већ од године 1919. систематску акцију на социалном пољу уз припомоћ Министарства за народно здравље. Успех је очевидан — смртост одојчади спало је у прошлој години на 7% што је рекордна цифра. Сад намерава братиславска општина здружити све своје социалне заштитне институције у један институт, у „Социално-хигијенски народни институт“.

Фонд листа

За фонд листа приложили су:

Пренос 6754 дин.

Сплочно Жен. Друш. Љубљана	300.	„
Фарлер Маи Бристол Енглија	100.	„
Толмииец Маи Љубљана	100.	„
Павлинић Алојзија Целје	25.	„
Женски Покрет Загреб	500.	„
Женски Покрет Ресан	500.	„
Зора Станковић уч. Г. Милановац	50.	„
Радунка Анђелковић Сарајево	100.	„
Женски Покрет Шибеник	240.	„
Милева Дефилитић Шибеник	100.	„
Елвира Лушић „	100.	„
Зорка Вукосављевић Ваљево	50.	„
Олга Веселиновић Вел. Кикинда	100.	„
Даница С Шапчанин Београд	100.	„

Свега: 9.119. —

Шаљите одмах претплату бар за три месеца и употребите поштанске чекове.

Архитекта Ела Бригс

У недељу 27. фебруара бечка општина је свечано отворила нову зграду за становање »Pestalozzihof«. Нацрт за ту зграду је израдила жена, архитекта Ела Бригс. При отварању је рекао бечки велики жупан између осталог и ово: „За зграду, која је данас отворена, није дао нацрт уметник, већ уметница. Архитекта Ела Бригс је овом грађевином доказала, да је жена способна да ствара на пољу грађевинске уметности, и бечка општина, поверавајући жени нацрт ове зграде, доказала је опет да признаје начело равноправности међу половима како у управи, тако и на раду. Мислим да ћу изразити осећање-свих, ако се захвалим уметници на лепој згради која потпуно одговара одређеном задатку. (Велико одобравање код свих присутних.)

Енглеска консервативна странка

Приређује сада многе течајеве за жене: на којима се жене припремају за говорнице. Доцније странка намерава да исте течајеве припреми и у свима провинцијама. Странка се уверила, да улога жена у политичком животу постаје сваким даном све важнија, и очекује велики успех за агитацију на идућим изборима од добро опремљених жена.

Жене као диригенти

Фебруарска свеска женског америчког листа She Woman Citizen доноси фотографију Маргарете Десоф, која је недавно диригирала у Њујорку великим хором, на концерту завода »Schola Cantorum«. Диригенткиња је рођена бечлика. О њеној способности као диригенткиња лист пише: „Њен хор је био њен инструменат, и на њему је свирала са највећом мирношом и сигурношћу. Мало доцније у фебруару, наступила је у Бечу и друга жена као диригент симфониског концерта, гђица Гертруда Хрдлицка. О њој се писало у бечком »Arbeiter Zeitung«: „Она не влада само потпуном техником диригента, већ развија такође богате способности личног музичког разумевања. Њена кретања су јасна, одлучна, а нарочито кретања њене леве руке пуно је снаге. Велики успех, који је постигла не само код публике, већ и код њеног подређеног оркестра, значи много више, од простог спољњег признања. Можда је баш она та, која је сломила вечито право мушкарца, да диригује оркестром.“

мужеви криви. Много је жена, којима није до напретка, саме стртају у пропаст а незнају зашто; и дисхармонији, која је настала у њиховим односима, не тражи узрока у себи самима. Ту је у повољним економским приликама и ако нема другог јачег веза — растава брака неминовна. Жена се ту може да искрено пожали, али се растава може да и оправда.

Међу најопћенитијим узроцима раставе брака наводи се и недостатак љубави, било с које стране брачних другова. И у таковим случајевима проф. зна да даде савјета. Лијек особито помаже, ако је грешка на страни жене. Да и то илустрирамо његовим примјером.

Једна жена удала се је за пастора само да удовољи једној својој тетки, која ју је одгојила из детињства. Пастор је био премештен на службу у цркви једног другог града и она је морала оставити све пријатеље, и све што је познавала и волила, за човјека кога не воли. Он ју је напротив силно љубио — и она му је била вјерна чак и сада ју је било тешко да му призна — истину. Жена су и проф. Groves разговарали више од једног сата и професор је створио појам, да чека од њега савјета, да остави свога мужа. Она је о томе размишљала, чекала је само да ју неко помогне, да учини последњу степенцу.

Проф. Groves није дао никакова позитивна одговора на питање, које му је она поставила, није ју хтио савјетовати нити да прати свога мужа, јер премда би она то без сумње била учинила — била би иста као жртва да се жртвује. Зато је он скратио говор на дјецу, на његово двоје дјеце — на дјецу његових пријатеља, на проблеме одгоја дјеце. — И она је улазе своје невоље, показала интереса у разговору. Удаљила се је додуше нимало просвећењија обзиром на њезин проблем, али ју је било лакше, јер се је одважила истини погледати у лице.

Неколико мјесеци иза тога професор је примио од ње писмо. Било је датирано из оног града, гђе јој је муж био наметнен. „Ја сам пошла с њиме она је писала“ — мислим да стојим пред отвореним вратима — на другом путу“.

Неколико година касније добије друго писмо. Овог је пута писала: „Отворила сам и врата — мајка сам и имам двоје дјеце која ме воле. Супруг ме воли, а исповиједам да и ја њега на нека волим. На кад моја љубав и не би била јача ипак је и овако боље него никакова љубав и једна цијела кућа сигурно је бољи него једна порушена“.

Примјери какове нам професор наводи нијесу ријетки. — Много се пута догађа да жена у еротичној оданости према мужу не нађе смисао живота, па сасвим инстиктивно свој животни интерес усредоточи у материнству. Дијете одлучи о унутарњој њезиној битности и она нађе себе. Постаје тиме нечим одређеним, док је прије била нечим неодређеним, и брак је ту постигао свој „raison d' être.“

Примјер о адвокату проф. Groves-a и превељ је ријечит да поучи многу жену како дух времена тражи да се предзвала стара форма једино узорне домаћице и мајке, те не лишавајући се њезиних културних успјеха, да је жени настојати како би у односу према своме мужу изградила синтетичну форму живоју, која се постизава примањем свих културних утицаја, који обо пола зближују, јер обогаћење индивидуалног живота, припада највишим вриједнотама.

Сплит. **Јелка Перић.**

Штампарија — Билкинска ул. 21, Београд.